

A görög szobrászat remekművei.

Furtwängler Adolf: *Meisterwerke der griechischen Plastik. Mit 140 Textb. u. 32 Lichtdrucktafeln in Mappe.* Leipzig—Berlin 1893. 8° 767 l. és 32 folio tábla.

A mű Brunnak és Curtius Ernőnek van ajánlva. Szerző azt tűzte céljául, hogy a görög szobrászat remekműveit az eredeti szobrokon tanulmányozza s hogy róluk az olvasónak is tiszta képet nyújtson; fényképekben mutatja be őket, tehát hívebben az eddigi képes művek reproductionál. Ez valóban helyes, s még helyesebb, hogy többnyire két állásban, szemben és arczélben mutatja be őket s a ki ismeri a görög szobrok ez egyénítő vonását, hogy ők észrevették az arcz e sajátos tulajdonát, mely szerint az arczél és szemközti kép minő eltéréseket mutat: kettős örömmel fogja e szobrok képeit nézni. Hasonlók a czinographia segítségével készült szöveg-illustrációk is. A módszer a műben induktív s nem öleli fel a görög szobrászat egész fejlődését; a főbb művekről megy át a főbb művészekre, mint Phidias, Kresilas, Myron, Polykletos, Skopas, Praxiteles, Euphranor, tárgyalja a Miloi Venust, Belvederi Apollot is etc.; de ezekről szólva, a fejlődés egész menetére is kiterjeszkedik, melyhez egy rendszeres történelmi áttekintést nyújtó jegyzék szolgál kulcs gyanánt a könyv végén. —n.

Az építészet története.

Handbuch der Architektur. II. Thiel. Die Baustile. I. Band. Die Baukunst der Griechen. Von Prof. dr. Josef Durm. 4° VII. 386 l.

A fenti című kitűnő sorozatban, mely Darmstadtban jelenik meg Bergsträssernél, e kötet már második kiadást ért meg. A *Handbuch* maga I—IV részt ölel magába, melyből a II-ik „Historische und technische Entwicklung der Baustile“ I—IV kötete mindenkinek, a ki az építészet történetét tanulmányozni akarja, a legnélkülözhetetlenebb segédköny. Felölelve mindazt, mi e tárgyban a jelen időkig, mint felfedezés, napfényre került, ezeket egyszerűen, világosan fejt föl épügy művészettörténeti, mint technikai szempontból s így az építészetben nem jártas tanulmányozó is mély és tiszta bepillantást nyerhet az egyes korok építészetének művészi és technikai tulajdonaiba, az összes, az építészet által elérni kívánt feladatokba. Az előadást mindenütt eredeti, épen e mű céljait szolgáló, tehát nem könyvről-könyvre vándorló illusztrációk, rajzok stb világosítják meg részletes magyarázatokkal. A sorozat ez és következő kötetét, mely az etruskok és rómaiak építészetről szól, Durm írta, ki egyszersmind a *Handbuch* szerkesztője is Karlsruheban. A következő köteteket a keresztény templomépítészetről, byzantzi stílról, az islam, román és gót építészetről *Effenwein* A. (Nürnberg) és *Franz-Pascha* (Kairo) írták. —i.

Egy híres francia festő.

Meissonier, par *Gustave Larroumet, étude suivie d'une biographie par Phil. Burty.* Paris. 1893. 4° 38 l.

Alig halt meg a híres francia festő, kinek páratlan gonddal dolgozott kis képeit arannyal mérve fizették a gazdag műbarátok s

első sorban amerikaiak, azonnal siettek kiadni Larroumet és Burty e kis, de illustratioiért becses művet. Mindkét szerző, amaz mint a „Beaux-Arts“ régi igazgatója, emez mint inspectora, barátai voltak Meissonniernak s Larroumet a maga tanulmányát azon alkalomból írta, hogy a meghalt művész hátrahagyott képeit kiállították a Petit-féle teremben, Burty pedig életrajzát eredetileg a *Librairie d'Art* számára írta, de közben meghalt. Meissonier gondosságát, ugyanazon alaknak vagy egyetlen tagnak a hatás és pontosság céljából majdnem számtalanszor megrajzolását hangsúlyozzák és kiemelik mindketten. Egy négyszöglábnyi képhez készített tanulmányainak száma százakra megy, „több köbméternyi“ halmaz, mint mondta ő maga egyszer Larroumetnek. Természetesen e két dolgot nem végleges bírálat s nem is az utókor ítélete Meissonier „művéről“, mint a hogy a francziák egy művészi élet eredményeit szeretik manapság nevezni. Mindenesetre elsőrangú rajzoló, mindig tiszta, határozott, precís, s mint ilyen, a francia világos gondolkodásnak és szellemnek egyik nagy képviselője marad. Ha a képzelődésnek, a láthatón túl ragadtatott léleknek keveset nyújt, de annál világosabban ragadja meg a valóság lényeges és jellemző vonását s compositioi a Napoleon-eposzról, feltámasztott veteránjaival, mint a világ legtökéletesebb katonáival, oly tiszták és áttekinthetők, melyek soká fognak mintául szolgálni. E kis könyv nagyon becses adalékokat nyújt a művész méltatásához.

i — n.

Az első magyar humorisztikus naptár. »Föld és holdvilági időnaplár Nagy-Pannoniában, az európai számlálás szerint 1826 — 27. természeti esztendőre, mely 12 holdbeli napokból áll, s magában foglalja a holdban: mesézett kalendáriumi tárgyakon kívül a holdnak természeti, világi és erkölcsi állapotját stb. a földön: a természet-kalendáriumot és a régi magyarok eredetét Mózesről fogva VII. Gergely pápáig stb. Nyomtattatott a honnosok földjén, Tárgi-Tauz Árpád maradéki költségével, áfrikai hun betűkkel.« „Ezen hosszú és zavarékos megnevezés — írja róla a Hazai és Külföldi Tudósítások 1826. évi 24. száma — már elégségesen mutatja, hogy az olvasó itten valóságos és fontos tudományt nem kereshet, de a könyvecske maga azt még bővebben kivilágosítja. Mindazáltal heverő órákban nem tudós olvasó találhat benne tréfákat, ironiákat, satyrákat, melyekben kedvét töltheti. Csak az a kár, hogy némely nagyfontosságú magyar új fölfödözések, minthogy nem maguk helyén kevertettek ide, sokaknak talán nevetségeseknek fognak látszani. Ezek nagyobb kímélést és tiszteletet érdemlettek volna.“ M—r.

— **Paget János Esq. életírata** jelent meg nem rég *Kovács* János tanártól (Kolozsvár 1893. 16 l. és 22 lap arcképpel) magyarul és angolul; az első különnyomatként a „Keresztény Magvető“-ből, a másik mint a kolozsvári angol clubban felette tartott emlékbeszéd. Mindkettő nagy melegséggel méltatja Paget Jánosnak, ez előkelő, derék

angol-magyar hazánkfíának élettörténetét, s érdemeit, melyeket új hazájának ismertetése, közléte s főkép gazdasága és sportélete fejlesztése körül szerzett.

— **Márki Sándor** „*Amerika és a magyarok*“ cz. munkája, mely eredetileg a Földrajzi Közleményekben és külön is megjelent, újabban német kiadásban látott napvilágot (*Amerika und die Ungarn* cz. a. Budapesten 1893. 27 lapon), öt, Amerikát ábrázoló legrégibb térképpel, és Bölöni Farkas Sándor arcképevel.

Különfélek.

Jókai jubileuma dobogtatta meg a b. u. é. k. elhangzása után mindjárt az ország szívét. Jan. 6-án ritka, páratlan ünnepet ült Magyarország: legnagyobb írójának 50 éves írói örömnünnepét. A királyi udvartól a népiskoláig részt vett benne egyszívvel mindenki. Nem pusztán egy, bár fenomenalis tehetségű s bámúlatos termékenységű, genialis író ünneplése volt ez, de ünnepe az egész magyar irodalomnak, a magyar culturának s mindazoknak a magasztos ideáknak, melyekért a magyar írók küzdenek. Maga az ünnepeft fejezte ezt ki legszobben a jan. 6. jubileumi ünnepen mondott köszönő beszédében. „Ez a mai nemzeti ünnepszég, nem egy megöszült írónak jubileuma — úgy mond — de örömnünnepé annak az ideálnak, a melyet műveimben fentartani mindenkör törekedtem.“ Ilyen ideál — szerinte — Magyarországt ezredéves fennállása, a haza, a vallás, szabadság, az alkotmány, a hűség, a nő, a becsület, a humanizmus, maga a magyar nép, annak egész élete, lelkülete, eszmejárása. — És ezeket az ideálokat legszobben, legtündöklöbben Jókai vonta be a költészet zománczával és csepegtette be azok kultuszát nemzete szívébe. Ezért volt nemzeti ünnepeft a legnagyobb és legnemzetibb magyar írónak félszázéves írói jubileuma, a melyről hódolattal az ő érdemei iránt s büszkeséggel őt ünneplő nemzetünkre kell visszaemlékeznünk nekünk is — a magyar irodalom és cultura szerény bajnokainak.

Halottaink. Az Erdélyi Múzeum munkatársai sorából az új év első hetében (jan 5-én) egy szép reményekre jogosított, kiváló tehetségű fiatal író társunk hunyt el:

Sebesi Jób.

Régi székely család sarjadéka volt, Udvarhelymegyéből. Kora ifjúságában megragadták figyelmét a székely népköltészet zamatos termékei s ezeknek összegyűjtésével kezdte hasznos és tevékeny irodalmi